

REDACȚIA

Arad, strada Aulich Nr. 1

ABONAMENTUL

Pentru Austro-Ungaria:
pe un an 20 cor. pe 1/2
an 10 cor.; pe 1/4 de an
5 cor., pe 1 lună 2 cor.
Zil de Duminecă pe an
— 4 coroane.
Pentru România și
rândate pe an:
40 franci.

Abonamentele nu se napotază

TRIBUNA POPORULUI

ADMINISTRAȚIA:
Arad, strada Aulich Nr. 1

INSERTIUNILE:

de un șir garmond: prima
dată 14 bani; a doua oară
12 bani; a treia oară 8 b.,
de fiecare publicațiune.

Atât abonamentele cât și
insertiunile sunt a se plăti
înainte în Arad.

Scrisori nefrancate nu se
primesc.

Orbie șovinistă.

(A) Sunt trei decenii de când în țara noastră participarea la viața de stat este un monopol al compatrioților noștri maghiari.

S'au croit legi, fără participarea naționalităților la acea operă, s'au executat legi în cea mai mare parte contrare adevăratului interes obștesc, dar conforme cu tendințele șoviniste. Toate le primează „idealul” șovinist maghiar, din toate respiră tendința de cucerire a naționalităților.

Mergând din rău în mai rău situația noastră, noi totuși n'am pierdut nici când nădejdea, că va veni un timp, când ighemonii noștri își vor da seama, sau vor fi siliți să știe seama de condițiunile grave, în care trăsc țara prin avântul lor utopist.

Roata lumii se învârteste, condițiunile se schimbă, și cel ce vrea să o ducă înainte, trebuie să știe să se adapteze.

Nu însă aceasta este impresia pe care ni-o fac năvălișii șoviniști, cu creșterea lor sēcuiască. Nu oameni capabili de a înțelege o stare de lucruri și de a fi prevăzători sunt ei, ci capete înțelinite într'un fanatism stupid pentru o fatală idee.

În tot timpul goanelor și fărădelegilor săvârșite contra noastră, ighemonii denunțați trăgeau pe ochi masca: legea de naționalități din 1868. Sub această mască se prezentau în fața străinătății, de câte ori vaele noastre contra asupririlor, nedreptății și fără-de-legilor, răsuna în lumea mare.

Cu această lege, existentă, dar nici când aplicată își apărau „liberalismul” în fața străinătății; și atâta mai rămăsese pentru naționalități în țara aceasta — pe hârtie, dar eată că șovinismul turbat și aceasta o condamnă: La rug!

Cererea adunării generale a comitatului Hâromszék aceasta o însemnează.

Fără de a califica de-o cam-dată această procedură, ne întrebăm: ce ar câștiga șovinismul și ce am pierde noi, dacă cererea „patrioților” din Hâromszék, dacă această cerere, ar pute fi ascultată de guvern?

O iluzie, deja prea puțin ademenitoare, de stare de drept, ar dispăre și în toată nuditatea sa ar apăre șovinismul, vrăjmaș al statului în forma și constituirea sa etnică. Un vrăjmaș al Ungariei reale, șovinismul ar apăre ca un Donquichotte luptător pentru o Ungarie maghiară.

Pentru noi, desființarea unei legi, ale cărei prescripții nu s'au respec-

tat, a cărei existență nu ni-a fost parte să o simțim, nici un efect real nu are. Cu toate că legea de naționalități există dela 1868 încoace, nici un moment nu ni-a fost dat să simțim efectele ei binefăcătoare, căci șovinismul a știut să eludeze și să nesocotească existența ei.

Cu toate acestea, nu putem să nu ne oprim asupra motivelor sufletești, cari dictează șovinismului astfel de idei, cum este și cea lansată la Hâromszék.

În orbia lor, șoviniștii, nu mai vęd lege, nu mai vęd dreptate, ei, asupritorii sunt totodată și provocători!

Vor să înmulțească numărul nelegiuirilor, vor să distrugă tot ce mai sfințește urmele dreptății în această țară, vor să jertfească și umbrele, Molochului Maghiar.

Acest fanatism sělbatec, care pare a se întinde peste majoritatea populației maghiare a țării, numai spre gloria maghiară și spre fericirea patriei nu poate fi.

Remarcăm însă, ca încheiere, că unele cercuri maghiare primesc cu închietudine avântul celor din Hâromszék, și nu lipsim la rîndul nostru de a rosti un: *Caveant...*

Comitatul Brașovului — fără fișpan. Din Brașov li-se comunică foilor maghiare, că comitele-suprem al comitatului Brașov, Maurer Mihály încă în săptămâna trecută a demisionat și că Lunf, în 15 l. c., și-a luat bun-rămăsa dela funcționarii comitatului, cărora li a mulțumit pentru spriginul ce și-l-au dat în timpul funcționării sale. În numele comisiunii comitatense și-a vorbit vicșpanul Jekel, accentuând „meritele, iubirea de dreptate și procedarea imparțială și cu tact” a fișpanului.

În urma abzicerii lui Maurer — spune comunicatul semi-oficios — Sașii au de gând să trimită o deputațiune la ministrul de interne, ca să ceară un fișpan după placul lor, ceea-ce ar fi provocat „o indignație uriașă între Maghiarii” din Brașov, cari, la rîndul lor și ei au să ceară un candidat numai cu sentimente maghiare. — Se prevede o luptă sdravănă între Sași și Maghiarii din Brașov în alegerea candidatului.

Acum mulți se vor întreba: Nu cumva lupta în're Kronstadt și Brassó a pricinuit căderea fișpanului Maurer?

Sēcuii din Hâromszék „au binemeritat dela patrie”, ne spune presa șovinistă, când au hotărît în adunarea comitatensă ca să ceară dela parlament revizuirea, sau mai bine zis, înlăturarea legii naționalităților din 1868, a cărei existență, de altfel, practica vieții de stat nici odată nu a lăsat să se simță.

„Magyar Szó” caută să și justifice sēcuiasca îndrăzneală prin obișnuita sa metodă de a discuta, în următorul chip:

„Aceasta însemnează, că în curgere de 30 de ani toate guvernele au mănuit chestia

de naționalități în așa fel, încât nici Hâromszék-ul nu vedea vre-un pericol... Acum când Sașii se obrăzicesc pe față și când Valahii netulburăți își continuă munca de subminare, resună strigătul propriei conservări și cere schimbarea legii.

„Din glasul comitatului Hâromszék răsună glasul propriei conservări a maghiarimii...”

Rău s'au jidovit și Sēcuii, ca și amicii lor din „patria mamă”: dau și tipă! Curat, jidant!

O legendă care—dispare.

I. P. S. Sale Mitropolitului Mețianu și-a adus îndeosebi acuzarea că face acte de nepotism, ridicându-și, favorisând și impunându-și cu forța — neamurile. Frații Hamsea, Putici, Proca, Popescu și Zigre, apoi Giorgia și alții mai mărunți, procopsiți toți în Diecesa Aradului, sunt mărturii despre temeinicia acuzării ce și-a adus.

Se vede însă că I. P. S. Sa vrea să și schimbe firea, acum la bătrânețe, spre bucuria de altfel a tuturor drept-creștințioșilor și sufletești. I. P. S. Sa n'a pregetat adecă să suspende din protopopiat pe nepotul său Traian Mețianu, cavalerul șef al tractului Zernești, contra cărui se făcuse cercetare încă sub reșosatul mitropolit Miron și, după cum se vorbește în gremiul din Sibiu — încă p'atunci suspendarea se impunea.

După ce a ajuns mitropolit Mețianu, s'au mai trimis două anchete, dintre cari cea din urmă, făcută de dl asessor N. Ivan, a constatat, că protopopul Mețianu a mai adăugat la păcatele vechi. De vre-o săptămână deci, reverendisimul domn este suspendat. Beneficiile și-au lăsat însă.

Adevărat, că unii se întreabă: cum vine treaba de în locul celui suspendat s'a numit administrator nu dl Dan, prot pop onorar (frate de altfel cu protopopul Dan din Făgăraș), ci s'a numit dl preot Hamsea, din dinastia care a dat și eparchiei Aradului doi vlăstari?... Să fie oare o protecție la mijloc, ori o nesocotire a d-lui Dan, pe care I. P. S. Sa, după-cum ni-se scrie din Sibiu, îl bănuiește că este prea devotat d-lui Cosma?

Ori și cum, faptul se comentează viu în cercurile bisericesti, mai ales că după cele ce se vorbesc, I. P. S. Sa e decis să meargă înainte pe această cale și unde și-a denunțat că sunt nereșaritate, ear comisariul trimis a și descoperit ceva, și-a propus să aplice legea fără nici o considerare la persoana vinovată.

Cei vizați mai direct se afirmă că sunt d-nii protopopi T. Roșescu din Cluj și I. Dan din Făgăraș.

Vom vedé dacă svonul se adevărește ori nu!

Congresul național-bisericesc.

Sibiu, 15 Octombrie.

Ședința II.

Ședința se deschide la orele 10, în sala comitatului. I. P. S. Sa Mitropolitul este asistat de P. S. Sa Episcopul Goldiș și de secretarii provisorii Pletos, Pinciu, Onițiu, Cornean și Dr. Brădeanu.

Dr. T. Putici citește procesul verbal de ieri. Se verifică fără nici o observație.

În sală deputații stau respirați, nu se observă încă nici o animație. În banca întâiu stau archimandriții, vicarul Mangra, Popovici din Orșova, cavalerul de Pușcariu. Frații Moesonyesi nu sunt toți prezenți, după-cum lipsește și alții.

Mitropolitul anunță, că au sosit ulterior mai multe credenționale, cari eri lipsiau încă.

Dr. N. Vecerdea referă asupra actelor electorale ale eparchiei Aradului. Fiind toate actele în regulă, propune verificarea tuturor celor aleși afară de cercul clerical Oradea-Mare, unde intrând protest, actele se vor da comisiei verificatoare.

Russu Șirianu raportează asupra alegerilor din eparchia Caransebeșului. Propune verificarea tuturor celor aleși, afară de A. Filip, (Jam); T. Hațeg (Făget), Dr. I. Popovici (Mehadia), I. Sêrbu (Prigor) și Dr. A. Brădeanu (Bozovici), căci n'au prezentat credențional și G. Miclea (Alibunar), a cărui alegere este protestată. Actele acestor alegeri se transpun comisiei verificatoare.

Traian Barzu raportează asupra alegerilor din archidieceasă. Propune verificarea tuturor, afară de d-nii Șenchea și I. Mețianu, cari n'au prezentat credențional.

Mitropolitul, pe baza datelor din rapoartele referenților, constată că sunt verificați 79 deputați, Congresul deci e capabil de a aduce hotăriri.

Se alege o comisie din d-nii: cavaler de Pușcariu, Dr. N. Oncu, P. Cosma, N. Zigre și F. Musta, care să compună felul de constituire al diferitelor comisii.

I. P. S. Sa Mitropolitul voise a proclama aleși tot pe cei d'acum trei ani (Musta, Pușcariu și Zigre). În urma vorbirii d-lui Mangra însă congresul alege și pe dl Oncu și apoi pe dl Cosma.

Ședința se suspendă.

Intr'astea comisia se retrage să discute. Se vede că părerile difer între membri, căci ține aproape o oră până-ce comisia revine în sală.

Comisia referă prin dl P. Cosma.

În birou se propun:

Secretari (din cler): N. Ivan, Dr. Putici, I. Pinciu; (din mireni): V.

Onițiu, Dr. Vecerdea, Dr. Oprean, Rusu Șirlianu, Dr. Cornicanu și Dr. At. Brădeanu.

I. Comisia verificatoare:

Protopopul G. Popovici (Șiria), I. Preda și I. Trăilă.

II. Comisia organizatoare:

Dr. I. Pușcariu, Aug. Hamsea, Filaret Musta, P. Cosma, I. cav. Pușcariu, V. Babeș, Dr. N. Oncu, Al. Mocsonyi și T. cavalier Seracin.

III. Comisia bisericească:

I. Papiu, V. Mangra, F. Musta, Dr. Leményi, I. Preda, Dr. Eugen Mocsonyi, P. Corean, Dr. Aurel Novac, Dr. I. Gall.

IV. Comisia școlară:

V. Voina, I. I. Pap, Dr. G. Popovici, Dr. D. P. Barcianu, R. Ciorogariu, N. Zigre, P. Drăgălina și I. Budințeanu.

V. Comisia financiară:

V. Damian, Dr. Trăilescu, M. Popovici, S. Damian, Dr. Mihai, M. Veliciu, P. Rotar, T. Barzu și I. Curescu.

VI. Comisia petiționară:

N. Cristea, Dr. Farcaș, V. Beleş, Seb. Olariu, Dr. Preda, Ioan Pop, P. Tisu, G. Feier, Al. Onițiu.

VII. Comisia fundației Gojdu:

Iuliu Dan, V. Hamsea, Andr. Ghițiu, Ioan Lenger, L. Simonescu, P. Truția, Z. Mocsonyi, I. Budințean și Ilie Trăilă.

Lista întreagă se primește fără nici o discuție și astfel presiunile anunțate constituit și biroul și comisiile Congresului.

În biroul secretar general se proclamă dl N. Ivan.

D. N. Zigre, fiind ales în două cercuri, abize de mandatul dela Beliu.

Sedința se ridică și se anunță cea viitoare pe mâine. Până atunci urmează să lucreze comisiile, în primul rând comisia verificatoare, care să vină cu referada privitoare la alegerile protestate (numai 2) și cele dificultate din oficiu.

Din România.

Articol elogios.

„Deutsche Zeitung”, publică un apendice cu privire la cartea asupra vieții regelui Carol al României, scrisă după notele unui „martor ocular”.

Acest apendice se încheie spunând că regele e foarte nobil și se dedică cu totul la dezvoltarea țării sale și la educarea poporului său.

Serbare în familia regală.

Martți la 3 Octombrie, micul Principe Carol implinind 7 ani, cu această ocazie Mitropolitul Primat, împreună cu toți episcopii, s'au dus la Sinaia și au prezentat micului principe o carte de rugăciune. Această carte a fost dată în numele Sfântului Smod.

Legătura cărții a costat 7000 lei.

Din parlament.

Am anunțat deja că legea pentru hârta de țigară și legea taxei asupra țuicei au fost cele dintâi prezentate în actuala sesiune extraordinară a parlamentului. Al treilea proiect de lege care ținde de a contribui la îmbunătățirea stării financiare a țării, este acel al exploatarei minelor de sare dela Doftana și Ocnele Mari. Acest

proiect are de scop de a favoriza înființarea unei noi industrii în țară, aceea a fabricației sodei.

Insemnătatea unei asemenea industrii este de neîgăduit. Într'adevăr, soda, care se fabrică din sare, se importă din străinătate, pe când ea ar pute fi produsă în țară și nu numai că ar scuti România de un tribut însemnat ce plătește în străinătate, dar ar fi și un articol de export pentru țările vecine, cari nu au mine de sare.

Estă după statistica comerțului exterior cantitatea și valoarea sodei importată în România în perioada celor cinci ani din urmă:

În 1895 s'au importat 2.451.280 kgr. în valoare de 3.922.048 lei; în 1896 s'au importat 2.240.265 kgr. pentru 1.800.212 lei; în 1897, s'au importat 2.617.957 kgr. pentru 2.094.366 lei; în 1898 s'au importat 2.388.491 lei, și în 1899, s'au importat 2.684.216 kgr. pentru 2.147.373 lei.

După cum vedem, industria sodei răspunde unei necesități economice; dar importanța acestei industrii reiese și din faptul că soda, după cum se știe, intră în o mulțime de industrii derivate, precum: în sticlărie, săpunărie, îngrășăminte chimice, etc.

Afacerea complotului.

Ordonanța d-lui jude de instrucție Th. Florescu, asupra celor 2 crime politice bulgărești s'a dat Martți la Curtea cu jurați de unde se va pune la dispoziția presei.

Nota Bulgariei.

În nota trimisă la București, Bulgaria spune că speră că România va recunoaște că Bulgaria procedeză în mod sever spre a pedepsi pe complicii în asasinarea lui Mihăileanu.

Nota observă că Românii din Bulgaria nu sunt persecutați, așa că speră că vor înceta expulsările Bulgarilor din România, pentru care își rezervă dreptul de a cere indemnizații pentru pagubele suferite.

Din Bucovina.

În numărul de Dumineca trecută „Desteptarea” din Cernăuți publică următorul:

APEL

cătră damele române din Bucovina.

Surorilor!

În ajungerea scopurilor acum stăpânitoare s'a schimbat rolul femeii, a eșit din marginile înguste ale trecutului. Azi femeia cooperează în viața publică alături cu bărbatul, cu mâna măiestră, cu spiritul sprinten, cu inima caldă.

Bătut de grelele vremuri, bărbatul taie cale sorții proprii și a familiei sale. Puterile lui se istovesc în munca zilnică. Puțin timp îi prisosește pentru binele comun.

Leagăn glorios al românismului e Bucovina. Noi, frântură mică de popor în mijlocul altor popoare, avem nevoie de inimă generoasă, suflete calde, puteri ofelite. Neam mic — spre a trăi și înflori pe pământul străbunilor și al nostru, mare trebuie să ne fie caracterul, neînfrânt curajul, de fier să ne fie voința.

În lupta pentru traiu purtată de neamul, ale cărui flice suntem, noi femeile române avem un rol însemnat.

Când inimile devin reci și nepăsătoare, noi să dăm căldură și însuflețire. Când pericolul se apropie cu valuri mari asupra neamului, femeia română are să fie stâncă de granit, în care să se frângă primejdia. La porniri nobile noi să fim îndemn și ajutor. Ear' când în rindurile proprii se va furia moleșag și șovăire, glasul nostru blând stăruitor să zică: nu e bine, nu se poate.

O creațiune mândră și mult dorită este „Palatul național”, urzit de „Societatea pentru cultura și literatura română din Bucovina”. El va fi casa comună a neamului nostru, martor și monument al existenței noastre.

Noi, femeile române, a căror virtute de căpetenie este grija de casă, putem sta nepăsătoare față de casa neamului nostru de pe pământul părinților noștri? Inima ne tresaltă de bucurie, că o dorință atât de ge-

nerală, frumoasă și nobilă, a devenit realitate.

Creațiunea pretinde jertfe mari, colecte bogate.

Va fi un semn impunător al nobleței noastre, al caracterului generos trăitor în poporul român, va fi o afirmare puternică a voinței neamului nostru, de-a trăi pe pământul moștenit, când „Palatul național” va fi înzestrat cu toate mijloacele de care are nevoie.

Văzându-l în picioare, falmic ne va fi inima și dulce ne va fi cugetul, când ne vom gândi, că copil și nepoții ne vor binecuvânta pentru această moștenire, ce le vom lăsa ca simbol și pildă de a-și iubi națiunea și a jertfi pentru neam.

Surorilor!

Săruți cu toată influența, de care dispunți, ca colectele să se facă repede și bogate.

Cernăuți, în Octombrie 1900.

Damele române din Cernăuți.

Spicuri din presa maghiară.

Mândria lui Bánffy. Ex-caporalul de panduri, bez fost prim-ministru, în avântul gazetei sale le toarnă Sasilor pe cap un fel de desavănare a lui Bülow pentru atitudinea lor „antipatriotică”. Estă cum glăsuiește „Magyar Szó”:

„Germania nu numai că nu va declara război Ungariei (sic!), ci luând poziție contra concepțiilor Sasilor a acceptat în întregime sa legea numirei localităților făcute de Bánffy (zău?). Conte Bülow pricepe și știe cu mult mai bine ce datorează în această privință statului maghiar”... etc.

Bravo Bánffy!

Logică „patriotică”. „Hazánk” vorbind la loc de frunte despre proiectul de lege relativ la strimtorarea agenților industriali și comerciali, cari reprezintă în cea mai mare parte institute străine și în special austriace, spune, desp e fiul patriei angajați în astfel de servicii, următoarele:

... Din acele 40 mil (de agenți) uniți vor fi nevoiți să înceapă altă carieră, să intre între cei ce trag la brazda productivă a muncii naționale. Ceea-ce în tot cazul însemnează mărirea capitalului pentru țară, căci înmulțirea muncitorilor productivi întărește averea națională”.

Fără îndoială „Hazánk” visează cariera executorilor de dare.

Tinerimea maghiară.

Budapesta, 15 Octombrie.

Se zice, că tinerimea e un fel de bablaux mignon al societății la care aparține. În ea se reoglindesc toate virtuțile și toate păcatele națiunii. Merită deci să ne ocupăm puțin cu tinerimea maghiară, căci așa vom câștiga oarecare concepțiune și despre întreaga societate maghiară. De astă-dată să urmărim cu atențiune numai luptele înverșunate dela alegerile întemplate de curând la universitate și politehnic. Tot acele partide au stat față în față la alegerile de presedinte la „Egyetemi kör” și „Műgyetemi kör”, cari vor da pept nu peste mult la alegerile de deputați — partida liberală și partida poporală, și tot cu aceleași arme s'au luptat, cu cari se vor lupta și partidele politice — cu forță și cu bani. Azi societatea maghiară e într'atât de coruptă, încât nici chiar tinerimea ei nu mai știe să facă alegere fără parale. Iți stă mintea în loc, când vezi tineri de 20 ani — cari ar trebui să fie pătrunși de idealism — cum nu

voesc a merge la urnă până ce nu li se dea 10 coroane (taxa de înscriere la „Egyetemi kör”) și până ce nu li se promite un loc chet splendid, un magnum aldoră, unde să poată să mănânce și să bea după plac.

La „Egyetemi kör” a învins partida națională alegându-l cu forța pe apsat Mihályi Pêter, ear la clubul tehnicilor succes liberaților (unii sunt foarte tehnici jidanti) a ajunge la isbândă. La a fost crâncenă la ambele universități. Partidele nu alegeau între arme. De un lea cedeau a capacitate vr'unul cu vorba, pe bau cu banul și dacă nici așa nu reușea încercau cu bătaia. Banul s'a dovedit a ca cel mai sigur și perfect modru de câștigare. S'a și folosit des.

Chiar din cauza asta au și costat gerile dela ambele universități o sumă de parale. Căci, precum amintim — erau nici 50 de membri din acet 1200 scriși la societățile lor, cari să fi p'și de membru din buzunarul lor. Partidele țineau quasi de datorință a solvi în membriilor taxa de înscriere în privința emulei grozavie una cu alta. — L'au în considerare placatele cele multe, stăruirile, pensile, cognacul cel fin și mult ce beut în biroul partidelor, trăsuriile ce aduceau alegătorii la votare etc., cari la oaltă au costat o sumă considerabilă. Stai și te uimești, că de unde, Doamne, adunat atâtea parale? Estă de unde.

Partida liberală s'a pus și s'a dus toți comercianții mari, fabricanții și banii din Lipótváros, cerșind parale pentru dăruirea antisemitismului la universitate. Și din Lipótváros și-au ținut de datorință crifică pentru sfântul scop. E-au un l. costat și câte 200—300 coroane, mai în însă 56 coroane. Li a și succes a să vr'o 5000 coroane.

Natural, că nici cel dela partida națională n'au țezut cu mâinile în sin. Au dat pe rind pe la toți magnații anti-liberali pe la capii bisericii catolice, începând primatele în jos, pe la cei mai mulți scopi, până și pe la abatele Molnár, pe partidele poporale, p'îmind câte 50 până 200 coroane din toate locurile.

Numai așa s'a putut întempla, când la universitate partida liberală a cheltuit 3000, ear' la tehnică 2000 coroane, partida națională a cheltuit la universitate 2000, ear' la tehnică 1200 coroane. Surteribile, asemenea căror până acum nu la câte-o alegere de deputat se cheltău. Banul a dus deci și la alegerile dela universitate, tocmai ca la alegerile de deputat rolul principal.

Știindu-le acestea, nu ne putem destul mira, cum de mai are tinerii Mihályi pofta de-a sta în fruntea unei partide, precum este tinerimea maghiară de azi și chiar dînsul, despre care așa știm că de origine Român. Pe căți și mai căți la inimă nu-i duce mîncărimea de-a purta rol în ispită... Dar' se zice, că D-sa ocupă de presinte cu o idee mare, Minister de culte Wlassics l'ar fi provocat, ca caute oare-care modalitate, cu ajutorul de roia ar pute contopi societatea „Petru Maior” cu „Egyetemi kör”. Se zice, că a găsit-o și că abia așteaptă să se constituie societatea „Petru Maior”, ca să poată pune în pertractare cu noul presedinte. Într'adevăr, suntem curioși de partea cea de aur construită de d-sa, pe care dorește a conduce societatea noastră în anul clubului „Egyetemi kör”. Vom să vă pîndă!

ȘOAPTE

Eloisa către Abelard.

III.

Și acum sunt închisă în chiliuță. În fața mea se înalță brazi puternici și virfurile lor se închină cerului albastru. Printre dealuri se auzesc păraie și vântul hăule din deal în deal. Lacuri tremură în depărtare.

Dar' toate aceste scene evlavie nu mi-o măresc. Copila visătoare nu se liniștește. Peste acele păduri și văgăuni simțirile doarme neagra melancolie și își respiră liniștea de mormânt, pacea ucigătoare. Privirea ei e tulburată pe toate și verdele se înegrește. Ea face ca ropotul apei să fie fioros și pădurea înspăimântătoare.

Și totuși eu silind sunt să stau aici și cețin să le privesc... Ah, moartea, năvăl moartea va pute să mă deslege de aceste legături. Dar' chiar și atunci fărâna rămâne aici, părăsiți de toate fucărilor suferinței...

Deci vino, Abelard și durerea mi-o alină și spulberă-mă melancolia prin privirea și curvile tale! În dulce delir în pieptul tău să mă asvirl, otrăv dulce să sorb de pe buzele tale. În brațe mă stringe și dă-mi tot ce poți... și celelalte lasă-mă să le visez...

Nu, nu! Mai bine vino și mă învață ca lumea altfel s-o privesc. Amăgește-mă ochii și fă-mă să cred în splendori cerului; amăgește-mă inima și fă-o să creadă în Dumnezeu.

Ori cum ar fi, dar' vino, părinte, frate, soț, amice. Vino, te roagă a ta fiică, soră soție și — mai multe ca aceste toate împreună, a ta iubită.

Vino și mă învață natura să mi-o stăpânească, să revină la viață și iubire, să revină la tine și la mine. În ma mea să mi-o redai Dumnezeu.

După Alex. Pope.

„Broos!“

Sub acest titlu „Gazetei Transilvaniei“ i-se raportează din Orăștie cu data de 12 l. c. n. următoarele:

D-le Redactor! Azi a fost rândul Orăștiei, între orașele întemeiate de Sași, având să se exprime acest oraș prin adunarea reprezentanței sale asupra numelui oficios, pe care să l poarte orașul în viitor, în sensul legii numelor de localități.

Cum azi avem trei naționalități, interesul față de afacere a fost poate mai mare și mai încordat, ca aiurea. Atât Românii, cât și Sașii și Ungurii s'au adunat la număr aproape complet. Firește, din capul locului pansele de reușită le avea Sașii, ei s'au adunat mai mulți membri în reprezentanță, decât ei au mai mulți „virilii“. Erau de față 45 membri, între cari 23 Sași, vre-o 12 Unguri și vre-o 10 Români.

S'ar pără, că Sașii trebuiau să se simtă siguri de reușită din capul locului, dar această siguranță le lipsia absolut, căci o parte din ei fiind funcționari la oraș, fie la comitat ori la stat, so presupunea dela început, că aceștia vor părăsi pe cel din calea dreaptă și voiens nolens vor ceda presiunii, votând cu Ungurii și sporind numărul lor. Dintre Români câți va în aceleasi calități, erau sub aceeasi presiune. Astfel de fapt învingerea Sașilor era tare problematică. Cel 12 Unguri, cu Sașii și Români dependenti, puteau ușor eși deasupra. În fapt totul atârna dela ținuta Românilor celor independenți.

S'a încins discuția. Spre onoarea reprezentanților tuturor naționalităților, discuția a decurs serios, academic, fără aprinderi pătimașe.

Comitetul permanent al orașului propusese rămânerea la „Szászváros“.

În reprezentanța Ungurii, prin rostul directorului gimnaziului Simon, prin a profesorului Dosa și alții, spriginiau numirea ungurească, care cum putea.

Prețul săsesc dela Romos, Dr. Amlacher, în urma unei vorbiri cu argumente și însuflețire națională, a făcut o contra-propunere, ca din considerare la elementul ce a fundat orașul și l-a susținut și ridicat, și care formează și azi o însemnată parte a populației lui, să se susțină numirea germană de „Broos“

Dr. Ioan Miha declară apoi în numele Românilor cam următoarele: Fînd că ministrul și-a rezervat prin lege cuvântul din urmă și-l, și fiindcă reprezentanților orașelor afacerea e trimisă numai pentru-ca să și arate și ele dorința lor în ce privește numele oficios, — noi aici azi nu hotărîm definitiv, ei ne aratăm dorința numai. Arătându și Ungarii dorința pentru „Szászváros“ ul unguresc, Sașii pentru „Broos“ ul german, noi Români nu ne putem arăta dorința decât pentru numele nostru românesc de „Orăștie“, și eu acesta îl propun din partea Românilor.

S'a mai discutat cât va pro și contra și a venit lacrul la votare. Primarul a pus la vot întâiu propunerea d lui Dr. Miha, ca cea mai îndepărtată. Ea a fost spriginată de Români și a rămas în minoritate. Prin asta Români își salvaseră datorința lor de luptător în giurul numelui român, dar căzând; și interesele acum de aproape, care din cele două nume rămase încă nehotărîte va eși biruitor? Și era numai firesc, să nu privească pasiv lupta între celelalte două grupuri, între cari Sașii, independenți lăsați singuri, ușor puteau căde față de grupul unguresc sport priu Sașii și Români dependenti, — și atunci ne pomemiam cu „Szászváros“ ul votat în numele comunității, deci și în al Românilor, și „patrioții“ nu și-ar mai fi încăput în piele de bucurie, că, deli în număr disparent față cu ceilalți, au eșit învingători asupra unei reprezentanțe constituite în covârșitoare majoritate din nemagharii.

Și în impasul acesta au aflat calea mai potrivită și au mântuit situația. Fiind pusă la vot la locul al doilea, propunerea d lui Dr. Amlacher, ca reprezentanța să dea votul său pentru „Broos“, ca nume oficios, Români s'au alăturat aproape toți la această propunere, și prin votare nominală au spriginat-o fățiș! Au fost între Sași și Români câteva abținente, ear înoco voturile s'au grupat astfel: 23 Sași și Români, au votat pentru „Broos“, 15 Unguri cu „ahisipile“ dintre Sași și Români, au fost contra lui Broos (deci pentru Szászváros). — și așa s'a declarat: votul reprezentanței Orăștiei e dat p r majoritatea pentru „Broos“.

„Patrioții“ s'au dus tare plouați, că, deși răzimeți pe argumente „tari“, ca „magyar aiam“, „magyar kenyér“ și „magyar levegő“, n'au putut atrage pe „ingratele“ de neamuri cu „buze străine“ la aceste de ale muncărilor. — Românii au făcut bine spriginind pe Sași, căci altfel prea s'ar fi umflat în peneli lor de curcaul „patrioții“.

Prier.

Noutăți

Arad, 17 Octomvrie n. 1900.

Postul fișpan, Fábrián László, în vederea meritelor sale pentru orașul Arad, în ședința de ieri a municipiului a fost ales cu unanimitate căștean de onoare al orașului.

Himen. Ni-se serie, că D-soara Iuliana Iovescu, distinsa învățătoare a școlii capitale din Seliște, s'a cununat cu dl Alexandru Bufan, funcționar atașat pe lângă președintele direcției căilor ferate ces. reg. de stat din Stanislau (Galizia). Actul cununiei religioase s'a săvârșit cu mare solemnitate Duminecă, la 14 Octomvrie n. a. c. în biserică catedrală din Caransebeș. Școala capitală din Seliște, pe care d-soara Iovescu o a servit cu mare zel aproape un deceniu, a perduț una dintre cele mai prețioase puteri didactice. Dorim, ca multă fericire să însoțească pe tinerii căsătoriți! — V. T.

O importantă operă. Cuvântarea rostită de dl Dimitrie Sturdza, în ziua de 12 Maiu anul corent, la Academia Română, asupra zilei de „Zece Maiu“, a apărut în broșură. Lucrarea d lui Sturdza cuprinde, pe baza unor numeroase documente, întreaga istorie a frământărilor diplomatice de la 1875 până la 1877, prin care s'a pregătit războiul.

El limpezăște cele petrecute, în acest interval de timp, între Rusia, Austria și Anglia; arată acțiunea României în mijlocul svârcolirilor celor puternici; explică visita lui Ion Brătianu la Livadia și întvederea împăraților de la Reichstadt, stabilind deșertăciunea închipuitei cedări a Baserabiei la Rusia; pune în evidență modul înțelept, cum România și-a creat situația sa în împrejurări atât de grele și e peste tot plină de lumină asupra trecutului și de învțăminte pentru viitor.

Notar public suspendat. Foia oficială anunță suspendarea notarului public Gör-

gey Béla din Sátorajja-Ujhely, pentru-că din anumite fapte s'a pus în conflict cu legea.

Congresul studenților din România. „Asociația generală a studenților universitari români“ face cunoscut membrilor sei, că congresul ce trebuia să se țină în toamna aceasta la Dorohoiu, nu va mai avé loc acolo, din cauză că ministrul n'a oferit bilete de drum, ear' comuna Dorohoiu n'a dispus de fondurile trebuincioase pentru primirea congresiștilor. Acest congres se va ține însă la București, în a doua jumătate a lunii Octomvrie. La vreme, comitetul va publica programul amănunțit al acestui congres, condițiunile de înscriere și taxa.

Anton Brandner, simpaticul musician și dirigent al muzicii orașenești din Brașov, a răposat luni, în 15 l. c. n. Decedatul dirigent e jălit de întregul oraș.

Nou manual de gramatică română. A apărut: Gramatica Română pentru școlile primare de Ioan Petranu, profesor. Partea II. pentru cl. IV. Arad, 1900. Editura autorului. Prețul 60 fileri (30 cr.).

Fluck Marta va sta din nou în fața judecării pentru cazul de sinucidere a fostului ei amant luii Gottescha. Tabla regească din Budapesta a anulat adevăc hotărîrea adusă de tribunal, care sistase procesul, și a rânduit cercetare nouă în cauză, având a se asculta mulțime de martori; ear' Fluck Marta va trebui să fie vizitată de medic, pentru a se constata, dacă a fost în stare normală, când s'a petrecut actul tragic. Numai după asta se va pute aduce deciziune definitivă și temeinică.

Exempla trahant. Mai zilele trecute, după-cum am înregistrat și noi, locotenentul de honvezi Zöldy Marci și-a desbrăcat uniformă și a intrat într'o bandă de țiganii. Acum i'a urmat un altul, un domn cavalier anume Rósa Bundi, cunoscut și în Arad, căci e fiul fostului profesor dela liceul din loc, Rózahegyi Antal. A primit o creștere îngrijită și s'a perfecționat în deosebi în vicar. Înainte de asta cu câți va ani a fost secretarul lui Ugron Gábor, ear în timpul milleniului a figurat ca funcționar la ministerul de comerț; a fost într'o vreme colaborator și la „Aradi Közlöny“, arol a redactat el însuși o foaie de scurtă viață, ear acum s'a furolat și dînsul într'o bandă de țiganii în Budapesta, unde e pismuit de mulți faraoni pentru manauarea arcușului. — Vivant sequentes!

O nenorocire groaznică se vestește din orașul Prosnitz (Boemia). Eri adevăc frontalul gimnaziului superior ceh de-acolo cu o detunătură teribilă s'a prăbușit tocmai pe când elevii erau la prelegere. În ruine și-au aflat moartea 7 studenți și 2 alți 8 inși au fost răniți de moarte. Demolarea a făcut stricăciuni și edificiilor din apropiere.

Carnet artistic.

— Teatrul Național din București. —

Cămătarul, piesă originală de d. Gr. Ventura.

Iorgu Belnescu, om cam uzurtec, își petrece timpul afară din casă, jucând și perzând la cărți, deși este înșurat și abia în luna de miere. Pe lângă traiul său, o soacră rea, înfumurată aristocrată d-na Berignano, și apoi intrigile din lumea mare, unde se petrece acțiunea, precum și falșii amici contribuiesc la olaltă periclitarea căsătoriei, mai ales că Iorgu Belnescu se încurcase în ițele cămătarului Avram Nathansohn, de care nu este scăpat de cât de bunul său amic, avocatul Volbureanu. Volbureanu acesta, care impune prin valoarea și caracterul său, este pus, prin ideile sale, în contrarietate pe de o parte cu iper-aristocrata-conservatoare d-na Berignano și pe de altă parte cu jupănul Nathansohn, tipul cosmopolitismului, care se închină numai banului și care, deși modernizat la port, declară singur că dacă n'are perciuni la urechi, îi are totuși în inimă. În discuțiunile dintre cămătarul Avram și avocatul Volbureanu,

care caută să îndepărteze pe primul de Iorgu, autorul a pus acum 20 de ani totul ce actualitatea pune în discuțiunea cestiunei israelite: cosmopolitismul și subversiunea de o parte, patriotismul și toleranța de altă parte și, sfârșind prin a declara că această cestiune nu e nici politică, nici religioasă, ci de economie politică, pune în gura cămătarului un joc de cuvinte și în același timp o hazlie și adevărată idee:

Nathanson (către Volbureanu): „Știi d ta ce este economia politică la noi? Noi facem economie și d-voastră politică; împreună facem economie politică!“

Cămătarul fiind îndepărtat și dovedită netemeinicia intrigilor mondene, piesa se sfârșește prin aceea, că iubirea ia locul ceremoniosității în căsăcia lui Iorgu și prin unirea lui Volbureanu cu d-na Gărănescu, o femeie superioară care a contribuit direct și indirect la tot acest sfârșit.

Tipul cămătarului, deși în piesă nu ține locul principal, reiese puternic și reprezintă o întreagă mașinerie de indivizi, ear', nefiind interesat la menținerea frontierelor, nu pot nici înțelege abagațiunea necesară pentru apărarea unei patrii. Lăsând la o parte teoria practică a nepotului său, el face apologia înfrățirii popoarelor, pentru ușurința și siguranța speculărilor bănești.

Volbureanu, care este un avocat, ci și procuror în rechiziții, este în contra d-nei Berignano și a lui Nathansohn, care de sigur centrul de gravitație în nașgiilor din piesă, cărora numai în cursul său rațional sau răspunsuri inteligent.

Alătura de Volbureanu, a d-nei Berignano, este figura d-nei Gărănescu.

Persoana, care amărește mai mult căsătoria este d-na Berignano, tipul scurte care caută să domine în casa fiicei și plină de prejudeciile sociale ale învechii aristocrației. Acest tip trăște după sine pe Eliza, fiica sa, care, de un caracter flexibil, ascultă la început poveștile mamei sale, dar apoi sfârșește prin a simți o adevărată iubire pentru Iorgu, soțul său, iubire ce este excitată de gelozia intrigantei, d-na Abadianu, rol mic dar plin de esență.

Într'un cuvânt Cămătarul este o adevărată piesă de moravuri în care se amestecă conveniențele și intrigile, luxul și libertatea nemăsurată, adoptată de high-life ul nostru la care se adaugă actuala interesantă și în același timp palpitantă cestiune israelită. Toate acestea fac ca să găsim în această piesă nu numai un studiu moral, ci și social. Succesul moral și material, datorit și interpretelor, a fost foarte mare.

D. C. Nottara (Volbureanu) prin exactia intonare de întrebunița față de flo care personajii deosebit, a dat pe un om de lume ca fond și aparență, conștient de datorile sale etice ca Români și ca om de societate.

D-na Am. Hășnaș (d-na Berignano) era puțin cam incomodă, jenată în rolul de defensoare a aristocrației; totuși a avut părți frumoase în discuțiunea cu Volbureanu.

D. Liciu (cămătarul Nathansohn) cu un perfect accent de jargon neexagerat a făcut o adevărată creațiune, știind să și atragă meritele aplause, cu toată repugnarea tipului ce întrupa.

D-soara Titi Ghăorghiu (Eliza) precum și d-na Fl. Michăilescu (d-na Gărănescu) au plăcut mult. D-na Ionașcu în micul rol al intrigantei Academie a fost mult aplaudată.

Ultime știri.

Războiul din China.

Paris, 16 Octomvrie. Agenției „Havas“ i-se raportează din Tien-Cin, că membrii corpului diplomatic au ținut acolo luni o conferență, în care cu unanimitate au aprobat propunerea Franței cu toate condițiile ei pentru încheierea păcii cu China.

Li-Hung Ciang a sosit în Peking sub scut rusesc.

Expansiunea Germaniei.

Londra, 16 Octomvrie. Din Aden i-se raportează agenției „Reuter“, că Sultanul a dat Germaniei în arândă pe 30 ani insula Uroan din Marea roșie, pentru a o folosi ca stațiune pentru cărbuni de peatră.

Poșta administrației.

Dlul Pavel Stana în Șimand: Am primit, suneți achitați până la finea anului 1900.

Editor: Aurel Popovici Bareianu. Red. respuns: Ioan Russu Șirlianu.

Avis !

Am onoare a face cunoscut onoratului public, că în urmarea abdicării mele din postul de fișe al institutului de credit și economii „Victoria”, mi-am deschis cancelaria advocațională în **Arad, strada Salacz Nr 1.** Decă mă recomand în atențiunea și bunăvoința tuturor amicilor și cunoșcuților.

Cu toată stima:

Georgiu Lazaru,
advocat.

508 2—3

Băile dr. P. Opre (foste „Katalin“.)

Pięta Tökoly, colț cu strada Lazar Vilmos.

Pentru domni și dame.

Modern aranjate: băi de aburi, basinuri mari cu apă caldă și rece, — băi de vană. Dușuri exelente.

Pentru bolnavi îngrijire și tratament nou, după cele mai noi cuceriri ale științei.

Prețuri moderate.

508 3—

Cel mai bun croiu !

Insoțirea CĂLȚUNARILOR din ARAD,

Strada-Bisericei, Palatul Minorităților.

Singură în felul său ține în deposit numai fabricații proprii sau gătește la comandă

ghete pentru dame și bărbați,

cum și papuci pentru băieți și fete, apoi ghete comode și alte soiuri de încălțăminte.

Toate acestea nu sunt lucruri de fabrică, dar' sunt mai ieftine și mai bune.

Comande din afară se execută prompt și cu prețuri moderate.

Trimitem și la casă ghete de probă în ori-ce timp dorit.

Aparat elastic pentru călcăie, invenția lui Löderer, căpitan de honvezi ung. reg, aplicabil atât la ghete de dame, cât și la ghete pentru bărbați, se poate avea numai dela noi.

Mare magazin de creme și lakk-uri în diferite colori.

484 16—

Prețuri ieftine de neerezut !

Numai artiele de fabricație proprie !

Materie de calitate exelentă !

A apărut

Și se află de vânzare la administrația „Trib. Poporului“ următoarele opuri:

	coroana	fleri
1.) „Geografia Comitatului Arad“, pentru clasa a III-a școalelor populare, de Damaschin Medre, învățator; aprobat de Consistor ilustrată cu chărți geografice	—	—70 „
2.) „Amicul Poporului“ — de Titus Vuculescu, pretor. Indreptar practic în cauze administrative. Prețul	—	1.— „
3.) „Lupta pentru drept de Dr. Rudolf Ihering traducere de T. V. Păcățean, — — — — —	—	2.— „
4.) „Judecătorile cu jurații“ — de Teodor V. Păcățeanu, — — — — —	—	—80 „
5.) „Libertatea“ — de Ioan Stuart Mill, tradusă de T. V. Păcățeanu, — — — — —	—	2.— „
6.) „Principiile politice“, după Dr. T de Holtzendorf, de T. Păcățeanu — — — — —	—	4.— „
7.) „Caractere morale“ — exemple și sentințe culese din istoriile și literaturile popoarelor vechi și moderne, de Ioan Popea, profesor în Brașov. — — — — —	—	2,50 „
8.) „Războiul pentru neatârănare“ și „Povestea unei coroane de oțel“ ambele de George Coșbuc. Prețul Războiului	—	1,20 „
Prețul „Coroanei“ — — — — —	—	1,60 „
9.) „Din vremuri apuse“ — de Iudita Secula născ. Truția — — — — —	—	1.— „
10.) „Vieritul“ — de Petru Vancu, — — — — —	—	1.— „
11.) „Teoria Dramei“ — de Dr. Iosif Blaga. — — — — —	—	3,60 „
12.) „Juvenilia“ — de Sextil Pușcariu. — — — — —	—	1,60 „
13.) „Cuvântări bisericesti“ — traduse de Ioan Genț. — — — — —	—	5.— „
14.) „Pribeag“ — de Ioan Iosif Sceopul, — — — — —	—	1,50 „
15.) Instrucțiuni populare despre Datorințele și Drepturile purtătorului de dare edate de Vilhelm Niemandz — — — — —	—	1,20 „
16.) „Liturgia Stului Ioan Crisostom“ (pe note) pentru cor mixt pe 4 voci — de Nicolae Stefu învățator în Arad. Această liturgie conține toate cântările liturgice, ce are să răspundă corul în Dumineci și srbători. Pe lângă acestea mai conține irmoase, pricosne și un adaus de cântece populare. Toate imnele se pot cânta și numai pe 2—3 voci. Prețul unui exemplar s'a redus dela 6 la 5 coroane.	—	—

La comande să se mai adauge de fie-care op 10 fleri spese postale.